

ROZSUDOK
V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Emila Franciscyho a členiek senátu JUDr. Daniely Sučanskej a JUDr. Eleny Siebenstichovej, v právnej veci žalobcov **1/ E. L.**, bývajúcej v B., a **2/ M. W.**, bývajúceho v B., oboch zastúpených JUDr. J. P., advokátkou so sídlom v B., proti žalovanej **U., s.r.o.**, so sídlom v B., IČO: X., o **zaplatenie 8 962,36 €** s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 21 C 149/1999, o dovolaní žalobcov 1/ a 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 26. novembra 2009 sp. zn. 6 Co 423/2007, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **z a m i e t a .**

Žalovanej nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava I rozsudkom z 23. marca 2004 č.k. 21 C 149/1999-235 zaviazal žalovanú zaplatiť žalobcom 1/ a 2/ do 15 dní 113 884 Sk so 17,6 % úrokom z omeškania od 10. marca 1998 do zaplatenia a žalobu vo zvyšku (nad prisúdenú sumu až po

žalobcami požadovanú sumu 270 000 Sk) zamietol. Rozhodol, že žiaden z účastníkov konania nemá právo na náhradu trov konania. Vychádzal z toho, že právna predchodkyňa žalovanej v roku 1994 zriadila bez súhlasu žalobcov 1/ a 2/ televízne káblové rozvody na ich pozemkoch v katastrálnom území R., ktoré sú na liste vlastníctva č. X. vedené ako parcely č. X., X. a X.. Keďže im za to nebola poskytnutá žiadna náhrada, došlo u žalovanej (jej právnej predchodkyne) k bezdôvodnému obohateniu, ktoré je povinná vydať (§ 451 Občianskeho zákonníka). K námietke premlčania vznesenej žalovanou, súd prvého stupňa uzavrel, že k premlčaniu uplatneného práva za obdobie od 10. marca 1996 do 30. marca 1998 nedošlo; vo zvyšku žalovaná opodstatnene namieta premlčanie. Pri určovaní výšky bezdôvodného obohatenia v časti, v ktorej nedošlo k premlčaniu, vychádzal súd z údajov zistených o prípadoch, v ktorých mestské časti B. prenajali fyzickým a právnickým osobám pozemky za podmienok, ktoré považoval za porovnateľné. Takto dospel k sume 113 884 Sk, ktorej zaplataenie uložil žalovanej. Pokiaľ sa žalobcovia 1/ a 2/ domáhali zaplataenia vyššej sumy, zamietol ich žalobu ako neopodstatnenú. Na odôvodnenie rozhodnutia o trovách konania poukázal na § 142 ods. 2 O.s.p.

Proti uvedenému rozsudku podala žalovaná odvolanie. Napadla ním výrok, ktorým bolo žalobe vyhovené a tiež výrok, ktorým bolo rozhodnuté o trovách konania. Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 15. júna 2006 sp. zn. 6 Co 157/2004 rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti zmenil tak, že žalovaná je povinná zaplatiť žalobcom 1/ a 2/ do 3 dní sumu 28 400 Sk so 17,6 % úrokom z omeškania od 10. marca 1998 do zaplataenia; vo zvyšku žalobu zamietol. Rozhodol tiež o trovách konania. Aj podľa názoru odvolacieho súdu bolo v danom prípade na úkor oboch žalobcov získané bezdôvodné obohatenie v zmysle § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Výška tohto obohatenia spočíva v peňažnom plnení, ktoré by im bolo poskytnuté za užívanie ich pozemkov, keby medzi dotknutými subjektmi došlo k uzatvoreniu zmluvy. Odvolací súd sa nestotožnil s tým, ako súd prvého stupňa určil výšku bezdôvodného obohatenia a vytkol mu, že porovnával prípady, ktoré vykazovali podstatné odlišnosti. Sám pri určovaní tejto výšky postupoval inak – zvolil úvahu v zmysle § 136 O.s.p., pri ktorej vychádzal zo sumy 100 Sk/m² ročne, čo pri výmere 142 m² a 2 rokoch bezdôvodného obohacovania predstavuje 28 400 Sk. Odvolací súd zhodne so súdom prvého stupňa posúdil námietku premlčania práva žalobcov na vydanie bezdôvodného obohatenia. Odvolaním napadnutý výrok rozsudku súdu prvého stupňa z týchto dôvodov zmenil tak, že žalobe vyhovel čo do sumy 28 400 Sk s príslušenstvom a nad túto sumu žalobu zamietol. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 3 O.s.p.

Rozsudok odvolacieho súdu napadli dovolaním žalobcovia 1/ a 2/. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací rozsudkom z 26. júla 2007 sp. zn. 3 Cdo 298/2006: **1.** odmietol dovolanie v časti, smerujúcej proti výroku napadnutého rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol rozsudok súdu prvého stupňa zmenený tak, že žalovaná je povinná zaplatiť žalobcom 1/ a 2/ do 3 dní sumu 28 400 Sk so 17,6 % úrokom z omeškania od 1. marca 1998 do zaplatenia, **2.** zrušil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu vo výroku, ktorým bol rozsudok súdu prvého stupňa zmenený tak, že žaloba sa zamieťa v rozsahu od sumy 28 400 Sk s príslušenstvom do sumy 113 884 Sk s príslušenstvom, **3.** vec v rozsahu zrušenia vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Dovolací súd na odôvodnenie výroku 2. medziiným uviedol, že pozemky v podielovom spoluvlastníctve žalobcov boli po určitý čas užívané žalovanou (jej právnou predchodkyňou) bez akéhokoľvek právneho titulu a bez toho, že by im za to bola platená náhrada. V dôsledku toho došlo na ich úkor k získaniu bezdôvodného obohatenia, ktoré spočíva v získaní majetkovej hodnoty subjektom, ktorý pozemky užíval bez poskytovania akejkoľvek náhrady. Žalobcom vzniklo právo na túto náhradu. Jej výšku treba odvodzovať od prospechu, ktorý získal bezdôvodne sa obohacujúci subjekt. Výšku tohto prospechu vyjadruje peňažná čiastka, ktorú by obvykle bolo nevyhnutné vynaložiť v danom mieste a čase za porovnateľné užívanie veci. Pokiaľ je výška náhrady za takéto užívanie v danom mieste a čase závislá aj na účele a spôsobe užívania, treba prihliadnuť aj na podstatu (spôsob a rozsah) faktického užívania subjektom, ktorý sa bezdôvodne obohatil. So zreteľom na odlišnosť účelu nájmov a iný stupeň (mieru) obmedzenia vlastníckych práv, z ktorých vychádzal pri rozhodovaní súd prvého stupňa, sa odvolací súd správne nestotožnil s tým, ako súd prvého stupňa určil výšku bezdôvodného obohatenia. Pokiaľ však odvolací súd založil svoje rozhodnutie o výške bezdôvodného obohatenia na úvahe v zmysle § 136 O.s.p., nepostupoval správne. Uvedené ustanovenie sa vzťahuje na situácie, kedy je nárok preukázaný čo do svojho právneho základu a ťažkosti spôsobuje úplná nemožnosť obstarania skutkových zistení alebo možnosť ich obstarania len s nepomernými ťažkosťami. Úvaha súdu nie je však neobmedzená. Výšku nároku úvahou v zmysle § 136 O.s.p. mohol súd určiť až po zistení skutočností, ktoré by umožnili porovnať výšky náhrad v zrovnateľných prípadoch (pri zriadení komunikačných vedení pod povrchom pozemku). Až pri absencii zodpovedajúcich podkladov mohol vychádzať aj z výšky náhrad v iných prípadoch; vtedy by ale skutkové zistenia musel podrobiť ďalšiemu posúdeniu z hľadiska porovnania toho, do akej miery je obmedzený vlastník v prípade nájmu pozemku, pri ktorom mu so zreteľom na účel nájmu zostane po dobu nájmu „holé vlastníctvo“ bez

možnosti užívať pozemok, a do akej miery je obmedzený vlastník v prípade zriadenia a využívania pod povrchom pozemku umiestneného vedenia, pri ktorom mu (i keď v obmedzenom rozsahu) zostane naďalej zachovaná možnosť užívať pozemok. Pokiaľ odvolací súd rozhodol o výške nároku voľnou úvahou v zmysle § 136 O.s.p. bez toho, aby mal k dispozícii zistenia umožňujúce určité kvantitatívne posúdenie základných súvislostí o porovnateľných prípadoch v danom mieste a čase, resp. pokiaľ zistenia o iných než porovnateľných prípadoch nepodrobil ďalšiemu posudzovaniu, nemôže byť jeho rozhodnutie založené na správnom právnom posúdení veci. Z týchto dôvodov dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie žalobcov je opodstatnené.

Krajský súd v Bratislave, ktorému bola vec v rozsahu zrušenia vrátená na ďalšie konanie, po doplnení dokazovania rozsudkom z 26. novembra 2009 sp. zn. 6 Co 423/2007 rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti zmenil tak, že žalobu zamietol; rozhodol tiež, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. Výsledkami doplneného dokazovania mal preukázané, že žalovaná v obdobných prípadoch uloženia káblov pod povrchom pozemku poskytla dotknutému vlastníkovi pozemku náhradu spravidla vo forme jednorazového plnenia – zavedenia prípojky káblového televízneho rozvodu bez poplatku (dohoda z 5. júna 2000 s T. H.) alebo poskytnutia rozšíreného súboru programov káblového televízneho rozvodu za cenu základného súboru po dobu obmedzenia vlastníckeho práva, prípadne vo forme zriadenia pripojenia a dvojročného bezplatného prístupu do siete Internet – Ch. (dohoda uzavretá s I. S., ktorou bolo dojednané plnenie žalovanej v peňažnom vyjadrení predstavujúcom 21 175 Sk). Pokiaľ žalovaná poskytla dotknutému vlastníkovi jednorazovú peňažnú náhradu, pohybovala sa vo výške 20 000 Sk (poskytnutej S. za umiestnenie optických káblov v pivničných priestoroch stavby vo vlastníctve tohto subjektu), prípadne vo výške 9 000 Sk (poskytnutej vlastníkom bytov na J. ulici č. X. na základe dohody z 31. mája 2007 za uloženie káblových vedení na ich pozemku vo výmere 157 m²). S poukazom na priebeh a výsledky vykonaného dokazovania dospel odvolací súd k názoru, že neexistujú podklady, na základe ktorých by sa dala stanoviť výška bezdôvodného obohatenia bez použitia voľnej úvahy v zmysle § 136 O.s.p. Znalecký posudok znalca Ing. P. E., ktorý bol v danej veci vypracovaný, môže slúžiť iba ako jeden z podkladov pre takúto úvahu. Odvolací súd preto opätovne postupoval podľa § 136 O.s.p., pričom v rámci svojej úvahy vzal na zreteľ, že v dôsledku umiestnenia káblového televízneho rozvodu pod povrchom predmetných pozemkov žalobcov nedošlo k úplnému obmedzeniu ich vlastníckeho práva alebo k obmedzeniu ich vlastníckych práv do takej miery, ako v prípade nájmu pozemku. Zohľadnil

tiež spôsob, akým žalovaná riešila náhradu v obdobných prípadoch a tiež finančné vyjadrenie výšky náhrady v porovnateľných prípadoch. Vychádzal z toho, že bezdôvodné obohatenie žalovanej predstavuje 28 400 Sk, pričom náhrada v tejto výške už bola žalobcom právoplatne priznaná rozsudkom odvolacieho súdu z 15. júna 2006 sp. zn. 6 Co 157/2004. Keďže žalovaná na úkor žalobcov nezískala bezdôvodné obohatenie vyššie, zmenil napadnutý rozsudok podľa § 220 O.s.p. tak, že žalobu v časti, ktorou sa žalobcovia domáhali zaplataenia vyššej sumy, zamietol. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 2 O.s.p. a vzhľadom na čiastočný úspech a neúspech účastníkov konania žiadnemu z nich nepriznal právo na náhradu trov konania.

Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia dovolanie, v ktorom uviedli, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Poukázali na to, že káblové televízne rozvody boli používané na podnikateľské účely a k ich uloženiu pod povrchom pozemku došlo bez stavebného povolenia a súhlasu vlastníkov. Neoprávneným umiestnením káblov bol v značnej miere obmedzený výkon ich vlastníckych práv. Musia dodržiavať ochranné pásmo a strpieť prípadnú opravu uložených káblových rozvodov, v dôsledku čoho sa ich vlastnícke práva obmedzujú takmer na „holé vlastníctvo“. Pri určovaní výšky bezdôvodného obohatenia (resp. adekvátnej náhrady) nepostupoval odvolací súd správne, pokiaľ na jednej strane neprihliadol na prípady, v ktorých mestská časť prenajímala pozemky alebo ich časti, na druhej strane ale vzal na zreteľ neporovnateľné prípady (týkajúce sa iného časového obdobia a situácií, v ktorých došlo medzi žalovanou a vlastníkmi pozemkov k dohode). Náhrada za bezdôvodné obohatenie v odvolacím súdom priznanej výške je neprimerane nízka. Z týchto dôvodov žiadali, aby dovolací súd napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že odvolací súd v danom prípade rozhodol vecne správne. Káblové rozvody boli pod povrchom pozemkov žalobcov uložené vo verejnom záujme, pričom spôsob ich uloženia neobmedzuje závažným spôsobom žalobcov tak, že by im zostalo iba „holé vlastníctvo“. S poukazom na obdobné prípady poskytnutia náhrady za uloženie káblových televíznych rozvodov žalovaná navrhla dovolanie zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpení advokátkou (§ 241 ods. 1 O.s.p.) proti výroku rozsudku odvolacieho súdu, proti ktorému je dovolanie prípustné

(§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) dospel k záveru, že dovolanie treba zamietnuť.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. So zreteľom na ustanovenie § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p. dovolací súd skúmal, či v konaní nedošlo k procesnej vade v zmysle § 237 O.s.p. a k tzv. inej vade konania majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Procesné vady tejto povahy dovolatelia nenamietali; ich existencia nevyšla v dovolacom konaní najavo.

Dovolatelia tvrdia, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Obsah spisu v preskúmvanej veci svedčí o tom, že po rozhodnutí dovolacieho súdu o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 15. júna 2006 sp. zn. 6 Co 157/2004 už nebolo medzi účastníkmi sporné, že na úkor žalobcov došlo k získaniu bezdôvodného obohatenia (§ 451 ods. 1 Občianskeho zákonníka), za ktoré im patrila peňažná náhrada (§ 458 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Spornou zostala výška tejto náhrady.

Už v predchádzajúcom rozsudku označil dovolací súd za nesprávny postup súdu prvého stupňa, ktorý pri určovaní výšky náhrady patriacej žalobcom 1/ a 2/ vychádzal z matematického priemeru výšok nájomného za také prenajatie pozemkov mestskými časťami B., pri ktorom išlo o podstatne odlišný účel užívania pozemkov (ich častí) nevlastníkom. So zreteľom na odlišnosť účelu týchto nájomov a iný stupeň (mieru) obmedzenia vlastníckych práv sa odvolací súd správne nestotožnil s týmto spôsobom vyčíslenia výšky bezdôvodného obohatenia. Rovnako už v predchádzajúcom rozsudku dovolací súd uviedol, že v zmysle § 136 O.s.p. môže súd určiť výšku nárokov podľa svojej úvahy vtedy, ak výšku nárokov možno

zistiť len s nepomernými ťažkosťami alebo ak ju nemožno zistiť vôbec. Takáto úvaha súdu musí mať podklad v zistení skutočností, ktoré súdu umožnia určité kvantitatívne posúdenie základných súvislostí. Odvolací súd po vrátení veci dovolacím súdom dospel k záveru, že so zreteľom na priebeh a výsledky skôr vykonaného a odvolacím súdom následne doplneného dokazovania sú splnené podmienky pre aplikáciu § 136 O.s.p. Dovolací súd sa s uvedeným záverom odvolacieho súdu stotožňuje.

Podkladom pre úvahu súdu podľa § 136 O.s.p. sú skutočnosti, ktoré vychádzajú zo súvislostí posudzovaného prípadu s obdobnými (porovnateľnými) prípadmi a umožňujú urobiť určité kvantitatívne závery (dedukcie, porovnania) o výške uplatneného nároku. Stupeň správnosti úvahy súdu je vždy vyšší, ak sú jej podkladom prípady (informácie) s najmenšou odlišnosťou (najmä vecnou a časovou). Odvolací súd preto správne vychádzal z názoru, že podkladom pre úvahu v zmysle uvedeného ustanovenia majú byť, pokiaľ možno, informácie o čo najpodobnejších (najzrovnateľnejších) prípadoch. Až pri absencii takýchto skutkových podkladov možno vychádzať z výšky náhrad v iných (odlišnejších) prípadoch; vtedy ale skutkové zistenia treba podrobiť ďalšiemu posúdeniu z hľadiska porovnania toho, do akej miery má zistená odlišnosť dopad na určenie výšky nároku úvahou.

Podľa právneho názoru dovolacieho súdu dospel odvolací súd po doplnení dokazovania k skutkovým zisteniam, ktoré opodstatňovali záver, že so zreteľom na dostupnosť základných informácií o výške náhrad v relatívne zrovnateľných prípadoch (pri uložení káblových rozvodov pod povrchom pozemku) treba v danom prípade pri zisťovaní podkladov pre určenie výšky náhrady za bezdôvodné obohatenie dať prednosť týmto podkladom (umožňujúcim úvahu súdu v oveľa konkrétnejšej rovine) pred podkladmi obsahujúcimi informácie o výške náhrad vo vecne sa odlišujúcich prípadoch nájmov (pri ktorých nešlo o obmedzenie vlastníka v dôsledku zriadenia komunikačných vedení pod povrchom pozemku). Správne preto odvolací súd za základ pre svoje rozhodnutie zvolil skutkové zistenia vyplývajúce z podkladov (dohôd žalovanej s tretími osobami – vlastníkmi pozemkov, na ktorých boli umiestnené káble a zariadenia žalovanej), ktoré v konaní predložila žalovaná a ktoré sú v spise založené na č.l. 436 až č.l. 446. Z týchto podkladov nevyplýva, že by úvaha odvolacieho súdu o náhrade za bezdôvodné obohatenie v už skôr priznanej výške 28 400 Sk nemala skutkové alebo vecné opodstatnenie, prípadne že by súdom vyčíslená výška tejto náhrady nebola primeraná výške náhrady v iných, zrovnateľných

prípadoch. Záver odvolacieho súdu o neopodstatnenosti žaloby v časti požadujúcej vyššiu náhradu (nad už priznanú sumu 28 400 Sk) považuje za správny aj dovolací súd.

Pokiaľ žalobcovia v dovolaní spochybňovali správnosť rozhodnutia odvolacieho súdu tým, že jeho úvaha v zmysle § 136 O.s.p. nezohľadňuje dostatočne okolnosti, za ktorých došlo k nimi neodsúhlasenému uloženiu káblových televíznych rozvodov pod povrchom ich pozemkov, dovolací súd zastáva názor, že z hľadiska určenia výšky primeranej náhrady za bezdôvodné obohatenie, ku ktorému tu došlo, je určujúcou sama výška získaného bezdôvodného obohatenia. So zreteľom na podstatu tohto rozhodujúceho ukazovateľa nie je pri zisťovaní výšky primeranej náhrady bez ďalšieho významné, či sa bezdôvodne obohatil podnikateľský alebo iný subjekt, ani to, či káblové rozvody boli uložené bez stavebného povolenia. K námietke dovolateľov, že odvolací súd porovnával odlišné prípady, treba uviesť, že pri úvaha v zmysle § 136 O.s.p. sú podkladom pre rozhodnutie spravidla nie celkom identické prípady. Skutočnosť namietaná žalobcami, že v prípadoch, na ktoré sa vzťahujú žalovanou predložené podklady, došlo k dohode medzi žalovanou a vlastníkami dotknutých pozemkov, avšak v preskúmvanej veci k takejto dohode nedošlo, nemôže (osobitne v prípade absencie iných podkladových zistení) nič zmeniť na správnosti úvahy odvolacieho súdu o tom, v akom rozsahu a hodnotovom vyjadrení sa vo všeobecnosti pohybuje výška náhrady v prípadoch obmedzenia vlastníka uložením káblových rozvodov na jeho pozemku. Obdobne (pri absencii iných podkladov) žalobcami namietanú časovú odlišnosť porovnávaných prípadov (v zohľadnených prípadoch roky 2006 a 2007 a v prípade žalobcov roky 1996 až 1998) nepovažuje dovolací súd za spôsobilú spochybniť správnosť predmetnej úvahy odvolacieho súdu o primeranosti výšky uplatneného nároku.

Dovolací súd z dôvodov uvedených vyššie dospel k záveru, že právne posúdenie veci odvolacím súdom nie je nesprávne a že žalobcovia neopodstatnene namietli existenciu dovolacieho dôvodu uvedeného v § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. Vzhľadom na to ich dovolanie zamietol podľa § 243b ods. 1 O.s.p. Procesne úspešnej žalovanej nepriznal dovolací súd náhradu trov dovolacieho konania, lebo nepodala návrh na priznanie náhrady trov dovolacieho konania (§ 243b ods. 5, § 224 ods. 1 a § 151 ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 27. januára 2011

**JUDr. Emil Franciszy, v.r.
predseda senátu**

Za správnosť vyhotovenia:

Kludia Vrauková